

**HRAD MURÁŇ - prehľad vykonaných aktivít v roku 2017
v rámci projektu Ministerstva kultúry SR podprogram 1.4:
„Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva“**

Obec Muráň, vlastník NKP Hrad Muráň, sa v roku 2017 po piaty krát zapojila do národného programu „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva“. Na základe pridelenej dotácie z MK SR a v spolupráci s ÚPSVaR v Revúcej zamestnala pre práce na hrade 18 nezamestnaných na obdobie 7 mesiacov od mája do novembra 2017.

Z kolektívu 18 hradných zamestnancov boli 9 odborní.

V roku 2017 sme hradných zamestnancov zapojili do pomocných ako aj odborných činností a to v rámci konzervačných prác na viacerých miestach hradu, stavby lešenia, vynášania materiálu a ostatných činností súvisiacich s údržbou hradného areálu, ktorého rozloha je väčšia ako 3 ha.

Zrealizované činnosti v roku 2017:

- A – konzervačné práce (práce na troch objektoch)
- B – technická podpora pre konzervačné zásahy
- C – výskum a prípravná dokumentácia
- D – činnosti súvisiace s revitalizáciou hradného areálu

A: Konzervačné práce

1. Prejazdová prístavba Hlavného paláca

Táto časť Hlavného paláca je z dlhodobého hľadiska v havarijnom stave a svojím umiestnením ohrozuje návštevníkov pamiatky. Prvá etapa zakonzervovania a čiastočnej rekonštrukcie prebehla v minulej sezóne. Tento rok sme pokračovali zabezpečením ďalších nadzemných častí a rekonštrukciou klenby v priestore pod kaplnkou. Následne bol rekonštruovaný západný záklenok prejazdu. Paralelne bol čiastočne rekonštruovaný interiér schodiskovej prístavby, kde bolo potrebné imitovať otlaky po vretenovom schodisku. Nevyhnutnou komplikáciou pri stavebnom postupe bolo nahrádzanie drevených výstuh novými trámami, ktoré boli vrátené na svoje pôvodné miesta. Trámy boli samozrejme vyrobené ručne, tradičným tesárskym spôsobom.

K objektu je nutné pristupovať veľmi citlivo z dôvodu zachovania mnohých stavebných detailov (otlaky po drevených stavebných konštrukciách, torzá pôvodných omietok).

2. Koháryho palác

Práce sa sústredili na pokračovanie konzervácie východnej steny paláca. Paralelne sa venovala pozornosť zakonzervovaniu jeho priečok. Náročnejší bol zásah na východnej stene, kde bolo treba postaviť lešenie a pracovať v pomerne extrémne situovanom svahu na hrane hradného brala. Pri všetkých zásahoch na Koháryho paláci boli plošne preškárované prislúchajúce časti stien. Po ukončení murárskych prác bol na koruny konzervovaných murív aplikovaný ochranný vegetatívny kryt.

3. Protiturecký bastión

Na objekte Protitureckého bastiónu sa riešila exteriérová kaverna v hornej časti pod tzv. severnou vyhlídkou. Exponovaná poloha (opäť bezprostredne nad turistickým chodníkom) si vyžadovala použitie špeciálnej horolezeckej techniky. Pre nedostatok lešenia bolo nutné postaviť vysunutú konštrukciu z ktorej bolo možné obsluhovať pracovníkov na lane. Práce boli realizované odborníkmi na prácu vo výškach, ktorí už v minulosti zachraňovali havarijný stav na zvyškoch budovy hradného výťahu. Zároveň bola stena bastiónu plošne vyškárovaná. Zvláštna pozornosť sa venovala vyškárovaniu britu bastiónu, ktorý je v pokročilom stave deštrukcie.

B: Technická podpora pre konzervačné zásahy

Vynášanie náradia, materiálu

Hrad Muráň je špecifický svojou polohou, rozlohou a nedostupnosťou. Všetko náradie, stavebné stroje, lešenie, rezivo a všetok materiál sa vynáša manuálne v náročnom teréne cca 450 m. Na úseku 250 m nie je možné použiť ani fúrik.

Manipulácia s pieskom, ktorý nie je možné nákladným autom dovieŕ pod hrad je pomerne náročná. Piesok bol zložený 1,2 km od hradu, kde ho treba naložiť na vlečku traktora, ktorý piesok vyvezie a zloží cca 400 m od hradu. Tam sa piesok navrecuje a ručne vynáša na hrad. S vynášaním piesku pomáhali aj návštevníci hradu, tak ako aj v minulosti. Túto sezónu podľa odhadov pomohli vyniesť cca polovicu z celkového množstva kameniva.

V roku 2017 sme mali opäť stavebné zázemie pri Dome veliteľa, ktoré je od studne vzdialené cca 200 m. Vodu sme čerpali zo studne vysokotlakým čerpadlom a taktiež sme používali hadice, cez ktoré bolo možné dostať vodu, s jednou medzistanicou, až k stavebnému zázemiu.

Keďže v minulých sezónach sa realizovali mnohé stavebné zásahy, zásoba roztriedeného kameňa začala byť nedostatočná. Preto sme boli nútení získavať vhodné kamene zo sutinových závalov v rôznych častiach hradu. Takto získaný materiál sa triedil a ukladal na miesta, kde bude pripravený k ďalšiemu použitiu.

C – výskum a sprievodná dokumentácia

Architektonicko - historický výskum Protitureckého bastiónu.

Tento rok bol realizovaný architektonicko – historický výskum Protitureckého bastiónu, vrátane vyhodnotenia archeologických sond (archeologický výskum sa realizoval v roku 2016). Výskum realizoval Mgr. Michal Šimkovic s ktorým boli priebežne konzultované metodické postupy aj na iných opravovaných objektoch.

D – činnosti súvisiace s revitalizáciou hradného areálu

Hrad Muráň sa nachádza v Národnom parku Muránska planina v Národnej prírodnej rezervácii Cigánka, pričom hradný areál je v 4. stupni ochrany prírody a priestor bezprostredne za hradbami v 5. stupni. Akákoľvek činnosť na hrade musí byť vopred schválená úradom životného prostredia a realizovaná v spolupráci so Správou NP Muránska planina, ktorá je ústretová, nakoľko vidí výsledky systematickej záchrany hradu.

Údržba v areáli hradu - vegetácia (okrem stromov, ktoré sa redukujú cielene v zmysle súhlasov OÚ, odbor životného prostredia v BB) bola redukovaná celoplošne, kosením a odstraňovaním koreňov. Dá sa skonštatovať, že po piatich rokoch sústavnej údržby získava areál hradu príjemný lesoparkový charakter. Návštevníci tak majú možnosť predstaviť si hradný areál komplexnejšie. Pričom nie je nutné areál úplne odlesňovať a vytvoriť z neho rúbanisko, naopak stačí pravidelná údržba. Vzhľadom k značnej rozlohe celého hradného komplexu je práca zamestnancov projektu na údržbe areálu veľkým prínosom.

Záver správy

Hrad Muráň je a vždy bude špecifický svojou nedostupnosťou, preto projekt obnovy so zapojením nezamestnaných je výborná alternatíva jeho záchrany, pretože sa ušetria nemalé finančné prostriedky, v inom prípade vynaložené na mzdy pomocných ako aj odborných pracovníkov. Projekt sa teší stále väčšiemu záujmu médií, ktoré pravidelne prinášajú reportáže a informujú verejnosť o dianí na hrade.

Tento rok výsledky prác chodila kontrolovať aj zvedavá líška, ktorá nám robila pravidelnú spoločnosť.

Záverečnú správu vypracoval:

Kamil Nováčik, koordinátor pamiatkovej obnovy v roku 2017

figurapessoa@gmail.com, 0908 544 888

V Piešťanoch 3. 12. 2017

Schválil:

Ing. Roman Goldschmidt, starosta obce

V Muráni dňa 5. 12. 2017